

ДІЛО

ВИХОДІТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

**РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:**
Львів, Ринок 10, II. пов.
Конто почт. шад. 143322.
Адреса для телеграм:
„Діло“ Львів.
Гол. Редактор приймає
від 1—3 год. передпол.
Рухомі не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно в крону 4-20 ал.
ЗА ГРАНИЦЕЮ:

В Америці 1 дол., Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750
ал., Швейцарії 3 шв. фр.,
Чехословаччині 30 ч. к. Ру-
мунії 150 лей, Польщі 750
ал., Австрії 750 ал. З інших
адреси 1 дол.

**В справі оголо-
шень звертатися
до Адміністрації.**

ЦІНА
ОДНОГО ПРИМІРНИКА
17 СОТ.

Наш обов'язок.

Минув місяць від хвилі, як Краєвий Комітет допомоги Голодному Селу проголосив всенародню збірку в користь винищеного, зруйнованого й голодуючого села. Здавалося, що кличі: „Українське місто — українському селу!“ і „Брат — братові!“ — електризують все громадянство; здавалося, що ми будемо від уст собі відіймати, щоби прийти з допомогою розбитим сумнівами і гололовою стихією селянам; здавалося, що ми — хоч свідомі своєї безсилости в боротьбі з голодом — все таки загальними жертвами заманіфестуємо нашу всенародню єдність, спільність наших інтересів, значаємо привселюбно, що біль, журба і горе нашого села є журбою всього громадянства.

Минув місяць, і формально вже з днем 30. квітня кінчається речень збірки, призначений для західно-української національної території. Який же її вислід? Сором признатися, сором перед собою самим, перед нашими прихильниками і противниками, сором перед цілим світом, а все таки не слід того вислуду промовчувати. До дня 27. квітня включно збірка для голодного села досягнула висоту 2.621 зол. і 55 сот., а — крім того — ще емігранти в Чехословаччині зложили 755 Кч. (110 зол.).

Вдумаймося на одну хвилину над цим вислудом збірки, встановимо хоч мимоходом над цим цифрою і зробим з того ефекту, з тієї маніфестації найзагальніший висновок. Менше-більше 20 тисяч української самостійної інтелігенції на всій західно-українській національній території і менше-більше 20 тисяч самостійно зарібкуючого сучасного елементу (купців, ремісників, підприємців, кваліфікованих робітників), разом найменше 40 тисяч самостійних одиниць зложило на високо гуманну ціль 2 тисячі зол. А кожний з тих 40 тисяч був обов'язаний зложити одинденний заробіток або п'ятиденний прибуток (дохід). Коли прийняти, що той заробіток чи прибуток виносить пересічно тільки 10 зол., то збірка з кінцем квітня повинна досягнути 400 тисяч зол.; колиж вгаданий заробіток чи прибуток обнижимо до 5 зол. денно, то в найгіршому випадку Краєвий Комітет допомоги Голодному Селу повинен вже розпоряджати сумою 200 тисяч золотих. Колиж підемо ще далі, що допустимо, що серед 40-тисячної інтелігентської й міської маси половина не сповнить свого примітного обов'язку, відмовиться допомогти голодуючому селу, то ще й тоді вислід збірки повинен представляти собою 100 тисяч зол. А замість 400, в гіршому 200, а в найгіршому випадку 100 тисяч зол., ми можемо похвалитися грандіозним успіхом 2 тис. золотих.

Що це значить? Про що свідчать ці 2 тис. зол., се-то на ділі 1/4% (словами пів проц.) прелімінованої збірки? Важко давати відповідь на поставлене питання, а краще зовсім її не давати. Бо яким булим, яку вартість представляє в світі тієї відради всі

наші змагання, всі наші загальнонаціональні ідеали та якою беззмістовою і безосновною була б думка про їх здійснення?

Потенційний вислід збірки свідчить про таку нечувану байдужість, інертність, громадянську безучастність, як не крайній занепад громадського нерву, що вже тим самим ми видаємо засуд смерті на себе. Яке значіння має таке громадянство, яку ціну представляє воно в очах своїх власних і чужих, якщо воно не в силі здобути на великий і загальний самопоміговий відрив, якщо воно не лише не знаходить, але навіть не пробує шукати виходу зі страшного положення?

Крім того, яке свідство виставляє собі наша інтелігенція і наш сучасний елемент перед широкими, пригніченими і до краю виснаженими селянськими масами? Не підлягає сумніву, що інтелігенція є перетяжена національними датками і податками; несприєм є факт, що вона держить на своїх плечах більшість громадських установ, але цього всього мало. Загально підняти, поширюються і утверджуються нарікання на неробство інтелігенції, на її пасивність у важких змаганнях за наше національно-політичне й економічне існування.

І чи своєю відсутністю в збірковій акції на допомогу голодному селу наша інтелігенція не підтверджує, не санкціонує поширюваного про себе і проти себе погляду? Інтелігенція, ремісництво й робітництво голодним чином вийшли зі селянської маси і вже так скоро забули про те село, яке їх вигодувало, яке постійно творить підбудову й основу їх існування.

Повінуючи вислід акції „Голодний Українці“ зперед трьох літ і теперішню акцію „Голодному Селу“, доходимо до висновку, що перша акція вдалася, бо в ній масову участь взяло селянство, а теперішня акція є безвислідна, бо основана на інтелігентській і міській еліті в користь села. Чи інтелігенція, ремісництво і робітництво можуть дати ворогам нашої національної солідарності такий вбийчий аутот проти себе? Чи в нас зовсім затримався, знісся громадянський нерв? Чи ми йдемо на повний розрив з селом? Чи топчемо ногами нашу всенародню єдність? Чи заперечуємо те, що в долі і недолі всі ми творимо одну нерозривну єдність, одну неподільну цілість та біль одного з нас є болем всіх?

Найближші дні дадуть відповідь на поставлені питання. Тому не понижуймо себе у власних очах, не осоромлюймо себе перед світом, сповнім свій насутий, основний і розмірно не надто важкий обов'язок.

Поворотна хвиля.

Гінденбург — президентом німецької республіки.

Президентом німецької держави обраний Гінденбург. Невідомо, для кого це буде більшою несподіванкою: для чужинних держав чи для самої Німеччини. Вислідку голосування, в якому беруть участь десятки мільонів, не можна обчислити при допомозі тих даних, які є мірою для досвідчених, передбачуючих політиків.

Неоднораз з нас вірило, що й нині, як колиш, що Німеччина належить до держав, в якій політичне освідомлення, та твереза рівновага беруть верх над крайніми гаслами. Останні вибори розчарували не одного політика, що добачував у дозріваних європейських подіях щораз кращу атмосферу для всеєвропейських мирових переговорів. Німецький дагал агаує з особою Гінденбурга сильніші симпатії, ніж з програмою дипломатично зрівноваженого, на всі боки компромісового Маркса, який хоче знайти спільну мову зі союзними державами.

Не слід забувати, що маса, яка голосувала, мала надто велику кількість бувших жовнірів, що бачуть у Гінденбургу втілення днів героїства своєї батьківщини. На його вибір можна глядіти теж як на природний наслідок політики союзників супроти Німеччини, які не зуміли знайти безболісного переходу від підписання мирного договору до нормальних умовин. Особа Гінденбурга має бути визовом киненим від німецького народу авторам версальського договору і оборонцям політики, що стала наслідком цього акту. Чи цей визов приходить у пору і чи при-

несе він якунебудь користь Німеччині? — це вже друге діло. Гадаємо, що найбільше клопоту з новим президентом матиме сама Німеччина. Шолом чванькуватого заволованика з останньої війни доведеться їй прибрати не дубовим та лавровим листям, а однією галузкою. Німецький уряд витрачуватиме багато енергії на схоластичну діалектику, щоби впевнити своїх сусідів про мирний настрій свого народу.

Є чимало з іронії в повоєнних політичних подіях, що за кожним разом, коли в одній державі доходило до влади лівий уряд — у сусідів, з якими він має порозумітись, виринає правий, або напакі. У передбачуваннях про вислід виборів у Німеччині французькі та німецькі публіцисти привязували чималу вагу до факту, що нозоскладений лівий кабінет Пендле буде поважним козирем проти вибору Гінденбурга. Так само рахувала Чехословаччина та Польща на ефект спільного торговельного договору, який мав пригадати Німеччині консолідацію двох небезпечних сусідів; приїзд аж самого Бенеша до Варшави для підписання звичайної торговельної умови був такою свідомою маніфестацією. Преса весь час повторяла, що Гінденбург є лише страхополохом призначеним для залякання Антанті, на те, щоби вона пішла на уступки. Однак пересічний німецький громадянин, який ішов до урни, звертав, зовсім природно, більше уваги на крикливі, войовничі афіші, ніж на обдумані вступні статті політиків або навіть на палкий поклик

свого великого письменника Томаса Манна.

Французький уряд, в якого програми теке поважне місце займає порозуміння з Німеччиною, підставив один удар від своїх противників, які вказували на вибір Гінденбурга як на підтвердження своїх давніх пересвідчень, що Німеччина є неоправно-мілітаристичною державою, а негаслою жаждою відплатної війни. Польща відварті у новий давін тривоги, назва божавільним учинком французького уряду його постанову не давати позичок на зброся і обмежити кошти на власну армію. Міжнародна контрольна комісія зброся стане супроти Німеччини ще більше сторожкою.

Факт, що з останнього голосування Гінденбург виходить президентом лише половиною голосів, має ще иншу, лихотісну ознаку. Німеччина є поділена у своїм політичній саїтогладі. Та половина, яка вважає особу Гінденбурга в нинішній мент незвичайно шкідливою, навіть для наскрізь націоналістичної політики, тому, що Гінденбург відкриває потайки ведену дипломатичну гру, — ця половина не скриватиме свого обурення і не попинить боротьби проти нього. Ця боротьба ще ускладнить міжнародне становище. Без сумніву одно, що вибір Гінденбурга є для союзних держав тим, що Німці називають *Schich durch die Rechnung*.

Засуд комуністів в Липську.

Кілька днів тому закінчився у Липську великий процес проти членів німецького „чека“. Проше і засуд є сумним епілогом тих страшних кривавих подій, що вирости в часі саксонського, баварського, гамбурзького і інших невдатих комуністичних переворотів на території поодиноких країв німецької республіки.

Коли по тих невдатих революційних спробах, що спричинили велике кровопролиття, на лаву обвинувачених попали маси комуністів, а навіть деякі бувші члени кількох дивізіонів саксонського нацистичного уряду, тоді робота компартії закінчилася.

В неї зродилася ідея піласти на німецьку „буржуазію“ за невдачу. Такий чином поставала німецька „чрезвичайка“, яка поставила собі за ціль підірвати сили противника шляхом безоглядного терору. Першами жертвами мали бути небішні Стінес і командант райхсвері ген. Сект. Німецька „чрезвичайка“ пошукувала в своєму фанатичному насильстві до того, що у спеціальних рурках приготувала навіть значний запас бацил заразних невилічливих недуг, якими мала гоїти видатніших представників буржуазії.

На чолі німецької „чрезвичайки“ стояв делегат із Москви Скобелевський, який дуже часто міняв свої прізвища і професії. Подавав себе то за інженера, то за монтера, то за генерала. У „чрезвичайці“ був він необхідним десептом. Він був на розправі одною з головних фігур, біля якої крутився весь процес.

Заміри „чека“ викрито цілком несподівано. Один фрізкер, Рауш, зрадив комуністичні замисли. За зраду обива Рауша комуніст Фелікс

Найман, що теж засів на лаві обвинувачених. На розправі виявилось, що Німець Найман незвичайно інтелігентна людина, ідейний комуніст, тихий, вчений теоретик і дивно, що він саме спромігся на вбивство Рауша.

Всіх членів „чека“ липський суд засудив, з того: Наймана на кару смерті за злочин вбивства і на сім літ тюрми за державну зраду; Скобелєвського на кару смерті і 15-ти літню тюрму; Пеге теж на смерть і на три роки тюрми; Мєрґіса на смерть і 9 літ тюрми; Зона на смерть і 4 роки тюрми; Мейса на 4 і пів року тюрми, Мєснера і інших п'ятьох на кару тюрми від 10 місяців до 8-ох літ.

Засуд липського суду, як бачимо, незвичайно гострий. Він не менше гострий від тих засудів, які заочно видавала „чека“ на своїх політичних противників. Та завзята і гострота з одного і з другого боку відомо не припиняються до протвердження обох таборів. Комуністи не зложили рук, вони визнають на кровний бій усю буржуазію Європи, але вже не так, як це було в Німеччині або й значно пізніше в Естонії при допомозі масових виступів, тільки при допомозі зброї, яких ось саме хотіла вживати німецька „чека“. Вбивства та динамітові замаху у Софії і інших болгарських містах, та найновіший напад на політично правих студентів у Парижі тільки підтверджують поки що сказане.

Страшний фанатизм обидвох сторін і випливаючий з нього обопільний терор, завзяття та жажда помсти напевно не віщують ніякого добра. Партійні гасла, буква партійних догм повертає людей у кровавих завірях, що взаємно себе нищать. Кожний, в кім сучасні повоєнні відносини не встигли ще затерти бодай сліду людяності, не змогли знищити в людській душі, тільки здригається на всі ці кроваві звірства, на всі ті страхоти, яких допускаються люди на людей.

Чи Ви знаєте членом Кооперативи „Рідна Школа“? Як ні, то вишліть листочок і Один уліт (пай) 5 зол., числя улітів необхідними. Власно 30 грошів. Заява приступлення можна одержати в кондому Кружну У. П. Т. — Пишіть і посилайте гроші на адресу: Дирекція Кооператив „Рідна Школа“ Львів, Ринок, ч. 10. II. пов.

Спроба комуністичного перевороту в Парижі.

Минулої п'ятниці по зборах у Парижі, на яких виступав націоналістичний посол Теттенже, дійшло до збройної бійки між комуністами і націоналістами. Сталося це при виході зі сали зборів. Комуністичні бійні дружини засіли на вітучих націоналістів. Коли це спостерегла молодь, переважно роялістична, то зараже сформувала похід та оборону. Комуністи почали стріляти на студентів. Повстало велике замішання і виявився формальний бій. Наслідком тої сутички було 5 вбитих і 43 ранених студентів. Деякі часовики повідомляють, що в боротьбі брали участь Кабїлі та Аяксі, що служать у французькій армії. Словом виходило би, що до акції комуністи вихили війська. Поліція арештувала багатьох комуністів, а між ними комуністку Жіро, в якій мешканню найшли багато компромітуючого матеріалу. Вона була кверкорою між Парижем і Москвою. З найдених в неї матеріалів виходило би, що описана подія мала бути початком підготованого і обробленого до подвоби державного перевороту. В неділю відбувся торжественний похорон жертв. Парламент відбув дуже бурхливе засідання з того приводу, на якому націоналіст Тайтінґер домагався безпощадного згільотування всіх винуватців. Внесок Тайтінґера прийняла вся палата крім комуністичними оплєсками.

В іншому місці промовляв із тої нагоди Мілґран, що завзяван усіх до об'єднання в спільний і безпощадний боротьбі проти внутрішнього ворога.

У. С. Р. Р.

Земляцтво студентів Кубанців у Наїлі.

Студенти кубанських „Вуза“, Кубанці, зорганізували в землі Наїлі й поставили собі за ціль крім матеріальної самопомогі допомагати українцям і школі на Кубані, провадити культурно-просвітну працю в хатах чигалів, займатись вивченням кубанського краю і т. п. (Б. 9. IV).

Сельбуди на Поділля.

По 70 районах Поділля разом 93 сільбуди і 186 хат читальні, вони об'єднують 66.385 членів, в бібліотеках начислюється 116.345 книжок, газет, передаються до 6.000 примірників. Річні гуртки при сельбудах об'єднують 26.365 членів молоді і доволі населення. (Б. 29. IV).

Статистика осель на Рад. Україні.

Під таким наголовком знаходимо в ч. I (81) „Статистичного Бюлетеня“ Центрального Статистичного Управління України з 1. січня ц. р. цікаву розвідку про осельність, т. зв. розміри і перевагу націоналістичної осель або офіційно званих „пунктів“ України, а також на підставі статистичних матеріалів, зборів під час опису адміністративних районів України в 1923—1924 р.

Всього України має 40.561 поселень, чи то населених „пунктів“, з чого найбільше припадає на Подільську губ. 8.124, що по-являється ряснотою в тієї губернії хуторів, відтак іде Одеська губ. 5.527, Катеринославська 5.158, Київська 4.354, Донецька 4.343, Харківська 4.041, Подільська 3.504, Волинська 2.878 і на кінець стоїть Чернігівська 2.622.

Щодо типу населених „пунктів“, то майже половина їх приходить на хутори (41,82 проц.), на другому місці стоїть село (18,70 проц.), на третьому присілки (15,41 проц.), на четвертому кіншині, імпортні поселення різного походження (2,19 проц.), на п'ятому радичеські господарства, це за колишні поміщицькі двори (1,57 проц.). Міст на Україні всього 99, або 0,24, містечок 451, або 1,14 проц. заводів і фабрик 232, або 0,57 проц. Велику групу творять „лиси“ (10,44 проц.) куди зачислено млина, сторожки, стаї, лісництва і т. п. дрібні поселення.

Ділячи цифрами України характеризується, як чисто хуторсько-селянська країна, де поселення міського характеру майже викають серед маси хуторів, сел, присілок і містечок типів селянських поселень, при чім цей селянський характер країни більше підкреслений на ліній березі Дніпра, де міста і містечка дійсно становлять оазис, коли на правому березі Дніпра їх всею доволі багато, особливо на Поділля, Волині і Київщині.

Але порівнявши часті тих міст і містечок, то тільки одна слава що міста, вони мають дуже мало населення, бо поселень з числом населення понад 5.000 душ найбільше є на Катеринославщині (140), Харківщині (79), загалом в лівоберезькій і степовій губерніях поселень з населенням понад 5.000 душ значно більше, ніж наховаються тут міст і містечок. Це свідчить про те, що на лівоберезькій і степовій Україні є багато сел, які заховують більше як 5.000 мешканців.

Нагадаї щодо розмірів населених „пунктів“, то вони є дуже дрібні, а саме: поселень з числом населення до 100 душ становить 300 проц., від 100 до 500 душ 394 проц., від 500 і більше 36,6 проц.

Дуже цікаві відомості про націоналістичний характер поселень, про перевагу націоналістичності в кожному. Досліді під ним оглядом дали такі результати. На 44.222 населених „пунктів“ начислено 35.589 „пунктів“ або 9,1 проц., де переважають Українці: 1769 „пунктів“ або 4,5 проц., з перевагою Росії: 1043, або 2,8 проц., з перевагою Німців: 407, або 1,0 проц., з перевагою Польців: 200, або 0,5 проц., з перевагою Жидів: 148, або 0,4 проц., з перевагою Молдаван, чакі й інші дрібні народи, Болгарів, Греків, Чехів і т. п.

Майже чисто українськими губерніями, щодо національного характеру поселень,

є губернії Подільська і Чернігівська (90,3 проц.), Київська (90,6 проц.) і Подільська (95,8 проц.). Найбільшу примітку на увагу (нісних поселень має Донецька губ. 16,9 проц., російських, 3,8 проц. німецьких, але й тут українські поселення творять 74,7 проц. Значний процент російських поселень мають крім Донецьки, Катеринославщина (7,5), Харківщина (6,1), Одещина (6,1), в яких губерніях російські поселення становлять малі дробі. Німецькі поселення крім Донецьки є на Волині (7,5 проц.), Одещині (5,8 проц.) і Катеринославщині (4,6 проц.). Польських поселень найбільше на Волині (9,9 проц.) і трохи на Київщині (1,4 проц.) та Поділля (1,1 проц.), в інших губерніях польських поселень цілком або майже цілком нема. Жидівських поселень найбільше на Поділля (2,1 проц.) і Волині (1,4 проц.), в інших губерніях нема жадного поселення з жидівською більшістю. Молдавські поселення є тільки на Одещині.

Отже кою 10 пош. всіх населених „пунктів“ України заселяють компактно масою чужі народи. Через шість виділюючи в них тижжонаціональних поселень, окремих адміністративних одиниць, як це робить тепер радянська влада, не досягається ніякої користі ні для України, ні для національних меншин. Ці меншини є так перемішані з українським населенням, що теоретично з них окремих національних районів можна тільки підком штучно, пера і покровоженням національних інтересів України. Найкращим доказом на це нині утворена автономна молдавська республіка, де останні вибори по рад дали перевагу Українцям. Інша справа з деякими громадянсько-колоніями, де кожна „селі“ компактною масою, і де на порождженню нової національної політики Череси України не зачеплені.

Голод.

Віче в справі допомоги Голодному Селу у Львові.

В неділю 26 квітня відбулося заходження місцевого Комітету в селі Нар. Лому у Львові віче. Пристїт було понад 300 душ. Головував д-р Дм. Левинський, заступником голови був в. Карась, одногодинний реферат вголосив Ісх. Павлюковський й.

Дискусія д. Олекс. Черкаш ський представив страшний стан українського селянського населення, що дійсно голодує, максимуми селянського місцевого населення допомоги нашому селу й селі. І якраз тепер, коли саме міжцарство, яке встало, як по, в Чехословаччині, розуміє що слід помагати собі взаємно. Вказав м. м. на останні події в Болгарії, до якої катастрофи може довести націю розрив між селом і містом. Інст. Ліщинський заслав заходи Організації Українців у Львові в головній акції. Згадав то утворення Комітету, розіслав листів у Львові і закликав присутних, щоб ажидали жертви в формі однохвилюного зорбітку. Діяв мусити зложити найповніше війну хутору, там біля, що висота тієї кози виміне на пожежні миски провінціональних міст. Просити допомагати Комітетові пропангандою ідеї. Від імені Організації візав громада, щоб вислав зоруживши ваги положення, віднести резолюції. П. Личковський просить Комітет, щоб поїхав в уряді про скасування стат-

Д-р Микола Кордуба.

Українська історія нової Європи.

(Покінчення.)

За найгарніші частини „Нарисів“ вважаємо уступ про розвиток королівського абсолютизму в Франції, про еволюцію англійської державності та парламентаризму, про гуманізм та ренесанс. Тут найдуть читачі, що звикли до німецьких підручників з їхнім перещилюванням діяльностей і та мілітарної акції, дуже влучні, інструктивні та зразком ядерно-короткі характеристики економічної і фінансової політики французького уряду, організації центрального правління за Людовика XIV, політичних та релігійних партій в Англії в часі боротьби парламенту з монархією, діяльності, аматів та світового значення італійських гуманістів. Подекуди в поглядах та способу представлення легка проглядає вплив Карєєва, але лише настільки, наскільки не раз і в найбільше своєрідні музичні композиції попадають відгуки популярних мелодій, або посторонні музичні фрази. До зовсім добрих розвідів зараховуємо також уступ про фєвдалізм з може надто легким і незв'язним зв'язанням двох його проявів, політичної, котра розвивається вже під кінець XV. в., і суспільно-економічної, значно більше поширеної ніж попередня, котра в деяких пережитках (відокремлення дворянських областей, право патронату) перетрималась до нині. Не менше справно алажений перегляд розвою німецького цїсарства з інтересними міркуваннями про те, чому це цїсарство не перетворилося в одиоцілну національну державу та порівнянням напрямних ліній розвою Німеччини та Франції.

Найбільше трудноті мусів автор зустрінути в приладженню для своєї всесвітньої історії уступу про Україну, бажачи адоволати вимозі ним самим висловленої у передмові, „щоб Україна займала там відповідне її місце“. Бож хотів свій підручник зробити українським не лишень формально по мові, але й по суті. Масмо враження, що йому не вдалося схопити ваги української історії для Європи в цілий ріст. Проф. Шульгин не доглянув важкої культурної ролі України в поширенні византійської культури між славянськими та фінськими племенами на північній сході, так дуже полюбив до ролі Німеччини при передаванні романської культури західним Славянам та Скандинавам. Він не переводить паралель між культурним та економічним станом України та західної Європи, як це зробиє прим. проф. Терлецький у своїй „Історії Української держави“, вказуючи, що в XI. в. Україна у своїйому розвитку випереджала не тільки Чехію і Польщу, але щодо матеріальної культури також і Німеччину та приривуючи Київ а часів Ярослава Мудрого до сїмачес-

ної Венеції. Через це ті через брах зазначування культурних та економічних (торговельних) взаємин України зі західними народами уступу про Україну не має органічної зв'язи з цілістю, виходить мов скриничка механічно вставлена в історію Європи.

Ща кілька дрібних зауважок. Висказ (ст. 27), що в університетах середніх віків студіювали Аристотеля і Платона не зовсім відповідає дійсності. Схоластичні університети знали лише Аристотеля, Платона зробили в західній Європі популярним шойно гуманісти; боротьба між схоластикою та гуманізмом була через якийсь час боротьбою філософії Платона з філософією Аристотеля; арештою і сам автор каже при іншій нагоді (ст. 38), що інтерес до Платона з'явився серед оточення Козімі Медичі, Сельджуцька держава поєстала не в Малій Азії (ст. 47), лише на Ірані, де Турки знищили державу Гаснавідів і звідати поширили завоювання на Сирію і Малу Азію; сельджуцькі султани, ставши емірами аль-омира в халіфаті, захопили там в свої руки усю владу, лишавши халіфам лише церковне зверхництво; тому не слід казати, що Сельджуки підняли на якийсь час силу халіфа. Говорити про Румунію в XVII. в. є анахронізмом (ст. 50); тоді були лиш Молдавія і Волощина. Союз міст в Іспанії з'явився германідад, не як автор пише, що й латинкою. Oermindad (ст. 51), Колдсї електо-

різ на часів великого міжцарювання в Німеччині не була ще усталена і саме при виборі Рудольфа брав участь баварський князь, а не було чеського короля. Також не можна казати, що Рудольф придбав для свого дому Австрію, Стірїю, Каринтію і Крайну (ст. 67), бо він ді останні землі надав гр. Майнгардові з Тіролю і вони аж в XIV. в. перейшли в руки Габсбургів. Крім цього на інших місцях (ст. 146) автор не зовсім вірно дає переїзд Австрії під володіння Габсбургів 1278-им роком; фактично вона перейшла під їхню управу аж в 1276 р. правно шойно в 1282 р. Ангбурський релігійний мир в 1555 р. давав свободу мінити віру не тільки князям (ст. 76), але взагалі державним станам, значить державним містам та державним лицарям. Зовсім помилково автор пише, що союзники в 1693 р. зорганізували лише князі калівністи, а „лютеранські князі до цього союзу не пристали, дозаяв а нанизистю відносилася а савих калівністів“ (ст. 96); було зовсім назаваки: до Унії пристали всі лютеранські міста і князі за винятком одного тільки саського елєктора і тому її називають протестантською (не калівніською) унією. Баламутно представлено в „Нарисах“ генеза польського союму, на що звернув вже увагу проф. Д. Дорошанко в своїй оцінці (Літ. Наук. Вістник за лютий 1925 р.). На ст. 170 сказано, що до часів Ядвиги та Ягайла, значить до кінця XIV. в. відноситься поданням що

у Гіндебурга. | Рільний с

В понеділок на кладовищі Св. Георгія був похований п. П. Чижевський, видатний державний діяч України. Роджений був 1860 р. в Полтаві, а його життя відоме на всій Україні. В 1905 році обраний послом до першої Державної Думи в Петербурзі. Він став на чолі української парламентарної фракції. Після революції він грав видатну роль в будівництві української незалежної держави і не вважавчи на тяжку хворобу, яка і звела його в домовину. Він, правда вже не вигинання, приймає відповідальне і таке невдачне становище міністра фінансів і несе цей тягар до кінця своїх днів. П. Чижевський покинула свої студії у жіночій університеті, де в 1884 р. отримав блискучою дисертацією ступінь доктора хемії. Будучи примушений покинути свій край перед большевицькою навалюю Москві. Він вертає до Києва, де в 1919 році засновує українсько-швайцарську Торговельну Комору і Український Клуб, чого президентом був до кінця. Горячий патріот, Він сподівався, що Ліга Націй зможе улекити нещасну долю його Батьківщини і останні свої сили вкладає в Українському Товариству Прихильників Ліги Націй. В особі п. Чиж.

